

BRUK AV KI-VERKTØY I AKADEMIA:
FALLGRUVER?
NÅR ER DET EN RESSURS FOR DEG?
NÅR SKAL DU SITE?
HVORDAN SITE?

ChatGPT

Bing

Bard

DELL-E 3

Sikt KI-chat

Generativ kunstig intelligens (= KI/AI)

- en **felles betegnelse** for ulike datamodeller som kan **lage tekst, bilder, videoer, musikk, m.m.** basert på de dataene de har fått og får
- **generativ** refererer til evnen til å **skape** (generere) nye elementer ut fra gitt data eller et sett av regler. Innenfor kunstig intelligens, spesielt generativ kunstig intelligens, betyr det at systemet har kapasitet til å **produsere nye og originale resultater*** heller enn bare å gjenta eller kopiere eksisterende data (OpenAI, 2024).

* Betyr ikke nødvendigvis at resultatene er korrekte!

- **ChatGPT** (OpenAI) er det mest populære (?) verktøyet for å lage tekst ved hjelp av generativ kunstig intelligens. Andre eksempler er **Bing** (Microsoft), **Bard** (Google), **DALL-E** (OpenAI) og **DeepDream** (Google).

Fallgruver

1. Å ikke forstå din egen begrensning. KI kan gi deg feil- og/eller falsk informasjon

Et KI-verktøy er opplært til å gi deg svar som høres riktig ut, men det er ikke sikkert at det er det. Det betyr at du enten må ha meget god peiling på tema du spør om, slik at du raskt kan kontrollere at det du har fått er riktig. Eller du må kontrollere ved å sammenligne svaret i kvalitetssikrede kilder som f.eks. vitenskapelige artikler, fagbøker, e.l.

2. KI kan dikte opp referanser og sitater, finne på ting som ikke har skjedd

Om du har fått informasjon fra f.eks. ChatGPT, så er det ikke *nødvendigvis* smart å be den komme med referanser til støtte for informasjonen. Den vil gi deg referanser, om du instruerer riktig, men det er ikke sikkert den stemmer: Alt i referansen kan være feil, eller bare en av forfatteren, eller året, eller deler av tittel. Eller: Alt kan stemme. Du må uansett versifisere referansen, finne den via søk i Google, eller (helst!) via en kvalitetssikret database som Oria, PubMed, WoS, e.l.

Fallgruver

3. Manglende forståelse av resultatene/analysene

Om du mater f.eks. ChatGPT med tall og forklaringer og ber den analysere for deg, så vær klar over at KI også her kan gi deg feil svar og dermed galt resultat/konklusjon.

4. KI *kan* være bias/fordomsfull, og dermed spre fordommer

Dataprogrammer som bruker KI kan favorisere visse typer data/informasjon, de kan ha innbygde fordommer og være diskriminerende, alt etter hvilken informasjon de har fått/blitt trent på. Dvs. at relevant informasjon kan være utelatt i svaret du får av et KI-verktøy og at svaret dermed ikke er rettferdig sett fra «alle» ståsteder. Om du ukritisk bruker slik informasjon, så kan du være med på å spre fordommer.

Fallgruver

5. Personvernrisiko

Bruk av KI-verktøy kan involvere innsamling og analyse av personlige data. En bør være oppmerksom på personvernrisikoen og sørge for å følge retningslinjer for sikker håndtering av sensitive informasjon, f.eks. ved å bruke *Sikt KI-Chat* (<https://ki-chat.sikt.no/>).

6. Avhengighetsskapende

Noen opplever slike verktøy som avhengighetsskapende fordi du sparer enormt med tid. Andre føler at et KI-verktøy formulerer og parafraserer (omformulerer) bedre enn de selv klarer. Å bli en «slave» av alt som er tidsbesparende i akademisk skriving kan gå utover den nødvendig treningen for å utvikle ferdigheter og kritiske tenkning. Du kan også miste den helhetlige forståelsen av faget du studerer. Evnen til å tenke selvstendig, kritisk og argumentere fornuftig vil alltid være på moten, også etter studenttilværelsen. Og - for hele livet: **Bruk og ta vare på hjernen din!**

Fallgruver

7. Et KI-verktøy er ikke en søkemotor som Google, ikke et leksikon, ikke et orakel

Kan ChatGPT APA-referansestil? Nei! Sjekket det i dag, 1. februar, i ChatGPT 4. Flere referanser hadde grove feil!

Når er et KI-verktøy en supplerende ressurs for deg?

1. Bruk det til brainstorming/idè-liste

- Står du fast, trenger en dytt, bli motivert, da kan KI-verktøy hjelpe deg med å komme i gang med prosjektet/oppgaven

2. Språkforbedring

- få tilbakemelding på et avsnitt du selv har formulert ved f.eks. å si «Hvordan forstår du dette avsnittet?»
- korrekturlesning og oversetting

3. Forskningsassistanse

- få hjelp til å lage en problemformulering
- en «catchy» tittel på oppgaven din
- gi deg forslag til ressurser du bør se på for å besvare spørsmål
- hjelpe deg til å forstå ting du synes er vanskelig, f.eks. noe i en forskningsartikkel

Når er et KI-verktøy en supplerende ressurs for deg?

4. Hjelp til informasjonssøkning/litteratursøk

Når du trenger informasjon om et emne og en dytt for å komme i gang med litteratur-søkeprosessen, kan du be om søkeord. Ulike forskere bruker forskjellige ord om samme tema, et KI-verktøy kan også gi deg synonymer

5. Øving på intervjuteknikker

Du kan simulere intervjusituasjoner med f.eks. ChatGPT for å øve på intervjuteknikker og kommunikasjon. Du kan være personlig trener og KI kan være kunde med en spesifikk helseutfordring. Eller du kan be om hjelp til spørsmålsutforminger til intervjuobjektene i din kvalitative oppgave. Få hjelp til å spisse spørsmålene, gjøre dem «entydige»

Når er et KI-verktøy en supplerende ressurs for deg?

Hovedregel er at et KI-verktøy ikke er en primær-/originalkilde!

KI-verktøy er **hjelpemiddel** til å forstå/lage tekst, oppsummere, parafraserer, oversette, rettskriving, drodle, få ideer, osv.

Om du får beskjed av veileder om å oppgi hvordan du brukte et KI-verktøy, så skal du **ikke oppgi KI som referanse**, men informer om det i oppgaven, i **APA-stil** om du er bachelorstudent

Eksempel 1:

I oppgaven brukte jeg *Sikt KI-Chat* (<https://ki-chat.sikt.no>) som et verktøy til å lage overskrifter. Jeg brukte det også til å forbedre tekstens språklige presisjon, ikke bare for å gi leser en bedre opplevelse, men også for egen læring (se vedlegg). Det er viktig å understreke at *Sikt KI-Chat* ble brukt som et hjelpemiddel, og all endelig formulering og tolkning er min egen.

Eksempel 2:

Jeg ba *Bing* (<https://www.bing.com/search>) om en oversikt over innfallsvinkler for tema «Idrett og bærekraft». Jeg fikk 8 forslag. Jeg valgte å jobbe med forslag 1 og 3 og modifiserte og tilpasset dem til oppgaven min (se vedlegg).

Hvordan henwise til KI-verktøy i skrivingen din

Om du får en **definisjon** (direkte sitat) av et KI-verktøy, eller fått hjelp til å **skape et bilde/figur/tabell**, så bør en behandle verktøyet som en kilde/referanse. Legg ved et skjermbilde av samtalen din (vedlegg) siden veileder ikke får samme svar selv om hen stiller de samme spørsmålene. Vedlegg skal komme etter referanselista i besvarelsen din.

Direkte sitat:

«The development of advanced language models has revolutionized natural language processing in recent years» (OpenAI, 2024, vedlegg A, avsn. 2).

Parafrase:

Ifølge OpenAI (2024) har de siste årene vært preget av en revolusjon innen naturlig språkbehandling, takket være utviklingen av avanserte språkmodeller (vedlegg A, avsn. 2).

OBS! Om du ber et KI-verktøy omskrive et avsnitt fra en bok for deg, så er ikke KI-verktøyet forfatter. Kilden er fortsatt det verket som inneholder den opprinnelige informasjonen. Når du får hjelp av KI til omformulering, for å forstå en tekst, så ikke bruk KIs omformulering, men omformuler det med dine ord. Selv om KI ikke henter informasjon direkte fra nettet eller bøker, og svarene er unike, kan det likevel bli flagget som plagiat hvis flere studenter har bedt om det samme og mottatt lignende svar fra KI.

Hvordan henwise til KI-verktøy i skrivingen din

APA-stilen/oppskrifta:

Forfatter/utgiver. (År). *Tittel på KI-verktøyet* (Versjon). <https://>

Eksempler:

Microsoft & OpenAI. (2024). *Bing: Copilot* (Versjon GPT-4) [Stor multimodal modell]. <https://www.bing.com/search>

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (Versjon GPT-3.5) [Stor språkmodell]. <https://chat.openai.com/chat>

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (Versjon GPT-4) [Stor multimodal modell]. <https://chat.openai.com/chat>

OpenAI. (2024). *DALL-E 3* (Versjon GPT-4) [Stor multimodal modell]. <https://openai.com/dall-e-3>

Sikt & OpenAI. (2024). *Sikt KI-Chat* (Versjon GPT-3.5) [Stor språkmodell]. <https://ki-chat.sikt.no/>

Sikt & OpenAI. (2024). *Sikt KI-Chat* (Versjon GPT-4) [Stor multimodal modell]. <https://ki-chat.sikt.no/>

Universitetet i Oslo & OpenAI. (2024). *UiO GPT* (Versjon GPT-3.5) [Stor språkmodell].

<https://www.uio.no/tjenester/it/ki/gpt-uio/>

Konklusjon

NB! Bruk det på det nivået du selv er med tanke på kunnskap og kompetanse! Og uansett alltid:

Dobbeltsjekk svarene og påstandene i troverdige/kvalitetssikrede kilder (vitenskapelige artikler, fagbøker, e.l.)

Dobbeltsjekk ev. kilder du får. Finnes de? Hvis ja, les de!

Bruker du referanser fra KI uten å verifisere (sjekke) dem, så risikerer du å spre falsk informasjon og falske referanser.

Det er akademisk uredelig! Og også juks, fordi:

1. Du har oppgitt referansene ChatGPT har gitt deg uten å undersøke grundig om de finnes
2. Du har ikke lest verkene (fordi de ikke finnes) og dermed kan du heller ikke ha skrevet teksten som bygger på disse «referansene»

Vær ærlig, du skal ikke straffes for å oppgi bruk av KI-verktøy

Får du et KI-verktøy til å **skrive hele eller store deler av teksten for deg**, er det **alvorlig juks** og **straffes** på lik linje som om andre hadde skrevet oppgaven for deg.

Referanseliste

American Psychological Association. (u.å.). *APA style blog*. <https://apastyle.apa.org/blog>

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7. utg.).

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (Versjon GPT-3.5) [Stor språkmodell]. <https://chat.openai.com/chat>

Redaksjonen for norsk APA-stil. (2023). *Norsk APA-manual: En nasjonal standard for norskspråklig APA-stil basert på APA 7th* (Versjon 1.9). Sikt. <https://sikt.no/norsk-apareferansestil>

Sikt & OpenAI. (2024). *Sikt KI-Chat* (Versjon GPT-4) [Stor multimodal modell]. <https://ki-chat.sikt.no/>

Universitet i Bergen. (2023, 8. november). *Verktøy basert på kunstig intelligens i utdanning*. <https://shorturl.at/hIIV5>